

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Інститут української мови

ДІАЛЕКТИ В СИНХРОНІЇ ТА ДІАХРОНІЇ:

загальнослов'янський
контекст

Київ 2014

ЗМІСТ

<i>Абрамян Ю.В.</i> Тенденції розвитку репертуару найменувань на позначення городніх культур в українських східнослов'янських говірках	9
<i>Антропов Н.П.</i> К истории научного обоснования белорусско-русского диалектного пограничья: запад – восток	16
<i>Аркушин Г.Л.</i> Частка не в західнополіських говірках	25
<i>Березовська Г.Г.</i> Назви прикрас у східноподільських говірках	30
<i>Бігусяк М.В.</i> Покутсько-наддністрянське діалектне порубіжжя в контексті передкарпатських ареалів	36
<i>Блохинская А.В.</i> Русско-украинское междиалектное взаимодействие как одна из особенностей языковой ситуации Приамурья	42
<i>Борис Л.М.</i> Назви прісних борошняних виробів у буковинських говірках ...	46
<i>Букринская И.А., Кармакова О.Е.</i> Опыт сравнительного анализа бытовых и фольклорных рассказов-воспоминаний	51
<i>Вендина Т.И.</i> Праславянская лексика в пространстве Славии	54
<i>Вербич Н.С.</i> Інтонація діалектного мовлення: проблеми та перспективи дослідження	60
<i>Вербич С.О.</i> Гідронімія Стрия в місцевому діалектному континуумі: особливості становлення	66
<i>Вербовий М.В.</i> Із спостережень над вставними сонорними приголосними в говірках Нижньої Наддніпряни	73
<i>Верховод О.В.</i> Лексика живої природи східнослов'янських говірок у контексті міждіалектної взаємодії	78
<i>Волошинова М.О.</i> Лексика харчування в діалектному тексті	82

<i>Гажук-Котик Л.Г.</i>	
Специфіка системності формул ввічливості буковинців	87
<i>Георгиева С.И.</i>	
Вариантность как черта диалектной системы болгарских переселенческих говоров	92
<i>Герасим Н.В.</i>	
Лексика на позначення календарної обрядовості (на матеріалі діалектних текстів із Надсяння)	97
<i>Гецэвіч Ю.С., Гюнтар А.В., Лысы С.І., Русак В.П., Мандзік В.А.</i>	
Стварэнне сэрвіса арфаэпічнага генератара слоўнікаў	101
<i>Гецэвіч Ю.С., Зур Г.І., Барадзіна Ю.С.</i>	
Аўтаматызаваны пошук дыялектызмаў у электронных тэкстах з дапамогай NooJ	107
<i>Глібчук Н.М.</i>	
Явища міжчастиномовної омонімії в діалектних текстах (на матеріалі записів із с. Волосянка Сколівського р-ну Львівської обл.)	113
<i>Глуховцева І.Я.</i>	
Варіанти фразеологічних одиниць в українських східнослов'янських говірках	118
<i>Глуховцева К.Д.</i>	
Діалектоносій як дискурсивна особистість	123
<i>Голодюк Я.Б.</i>	
Когнітивно-прагматичні особливості використання говіркових елементів в інтернетному дискурсі	129
<i>Гороф'янюк І.В.</i>	
Нове “старе” джерело вивчення подільського діалекту	135
<i>Гримашевич Г.І.</i>	
Транспозиційний потенціал прислівника в діалектному тексті ...	140
<i>Грищенко П.Ю.</i>	
Про один тип джерел сучасних діалектологічних студій	145
<i>Гынгазова Л.Г.</i>	
Образное отражение мира как типологическая черта диалектной языковой личности	155
<i>Данилюк О.К.</i>	
Назви на позначення лісу за породою дерев у говірках Волині ...	160
<i>Дельюсто М.С.</i>	
Лакуарність у граматиці української наддунайської говірки ...	166
<i>Дидик-Меуш Г.М.</i>	
Лемківські риси в мовній тканині староукраїнського неканонічного євангельського тексту	172

<i>Дьяченко С.В.</i> Гласные первого предударного и ударного слогов в количественном отношении в одном архаичном южнорусском говоре	176
<i>Зорина Л.Ю.</i> Вологодские народные говоры как зона сохранения реликтового явления	179
<i>Зоря В.Г.</i> Говіркова основа ідіолекту Т. Шевченка: стан дослідження	184
<i>Иванцова Е.В.</i> О типологических особенностях языковой личности диалектоносителя	189
<i>Исаев И.И.</i> Проблемы фонологического анализа диалектной системы согласных с многоступенчатой фонетической реализацией признака “твёрдость-мягкость”	194
<i>Иваночко К.М.</i> Особливості наголошування предметних вербативів-онома- топів <i>ripnati–ripnuti–ripniti–ripnotiti</i> та їх похідних у пів- денно-західних говорах української мови з екстраполяцією на слов’янський контекст	198
<i>Игнатенко Д.А.</i> Динаміка назв житлового комплексу в українських говірках на півночі Молдови	207
<i>Ищенко О.С.</i> Інформативність акустичних сигналів: діалектне vs. літературне мовлення	212
<i>Касаткин Л.Л.</i> Пути трансформации яканья в одном русском говоре	217
<i>Кірілкова Н.В.</i> Назви великодньої випічки у говірках Рівненщини	219
<i>Клименко Н.Б.</i> Основні тенденції членування східностепових говірок Донеччини за даними лексики одягу	224
<i>Кобирилка Г.С.</i> Діалектні тексти як джерело дослідження акцентної системи	230
<i>Коваленко Б.О.</i> Лінгвальні особливості казки “Цар Соловей” Степана Руданського	237

<i>Коваленко Н.Д.</i> Вияв багатоплановості фразеологічної одиниці в діалектному тексті	244
<i>Ковтун В.В.</i> Семантичне наповнення прикметника <i>сивий</i> у діалектному тексті	249
<i>Колесник В.А.</i> Диагностирующие черты южных болгарских говоров (к вопросу о диалектных и этнокультурных границах)	254
<i>Колесников А.О.</i> Іменникова словозміна в українських південнобессарабських говірках	259
<i>Колеснік Л.Я.</i> Засоби передавання градаційних відношень у характерологічній лексиці покутсько-буковинських говірок ...	270
<i>Колосько Е.В.</i> Полисемантические звукоподражательные слова в составе диалектной лексики	275
<i>Костів О.М.</i> Ареал обниження наголошених голосних переднього ряду в сучасних лінгвогеографічних дослідженнях	280
<i>Кумеда О.П.</i> Східнополіські риси мови першодруків П.О. Куліша	285
<i>Кушмет М.С.</i> Назви картоплі в східностепових говірках Донеччини	290
<i>Левенець О.Ю.</i> Лексико-семантична структура здрібніло-пестливих прислівників у східнослобжанських говірках	295
<i>Лёнгрен Т.П.</i> Слово в контексте говоров-соседей как отражение характера этнокультурных связей	300
<i>Лесюк М.П.</i> Мовні засоби негативної характеристики людини в гуцульських говірках	302
<i>Леснова В.В.</i> Типи оцінок об'єкта номінації в діалектному мовленні	307
<i>Литвиненко Я.О.</i> Типи просторової поведінки орнітоназв у східнополіських говірках	311

<i>Мандзік В.А.</i> Специфіка реалізації пазиційных змянення ў звонкіх зычных у літаратурнай і дыялектнай мове	316
<i>Марсеев Д.А.</i> Із спостережень над динамікою дієслівной словозміни в сновсько-сеймських говірках східнополіського діалекту	322
<i>Мартинова Г.І.</i> Вербалізація менталітету середньонаддніпрянців у діалектному тексті	327
<i>Міняйло Р.В.</i> Віддієслівна рибальська лексика українських говірок на загальнослов'янському тлі	333
<i>Міроненко Т.В.</i> Семантика дієслів фізичної дії в аграрному дискурсі українських говірок Воронежчини	339
<i>Могила О.А.</i> Поліські регіоналізми в метеорологічній лексиці української мови	344
<i>Наливайко М.Я.</i> Вуличні прізвиська жителів Львівщини: минуле і сучасне	349
<i>Нефедова Е.А.</i> Северные ветры: фрагмент диалектной картины мира	355
<i>Нечасва Н.О.</i> Германізми в українських діалектах: ареальний вимір	360
<i>Николаев С.Л.</i> Полесско-восточнорусские фонетические изоглоссы позднепраславянского происхождения	365
<i>Ніка О.І.</i> Діалектне маркування українських проповідей Антонія Радивиловського	371
<i>Оглезнева Е.А.</i> Украинские говоры на Дальнем Востоке России, их место и роль в языковой ситуации региона.....	376
<i>Омельковець Р.С.</i> Особливості мотивації назв кімнатних рослин західнополіського говору	381
<i>Панцьо С.Є., Вакарюк Л.О.</i> Мовно-естетичний потенціал діалектної лексики у поетичному дискурсі	385

<i>Поїстогова М.В.</i>	
Флороназви східнополіського діалекту у світлі господарської цінності реалій	391
<i>Полищук Л.Б.</i>	
Номінація будівельного матеріалу в східноpodільських говірках ...	397
<i>Романчук А.А.</i>	
Спор о древненовгородском диалекте: взгляд археолога	401
<i>Русак В.П.</i>	
Усходнеславянскія эксклюзівы (на матэрыяле Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа)	406
<i>Руснак Н.А.</i>	
Категорія невизначеності в діалектному мовленні буковинців...	412
<i>Руснак Ю.М.</i>	
Весільні терміни “обдарування” в буковинських говірках.....	416
<i>Рябець Л.В.</i>	
Діалектологія на сторінках українських енциклопедичних видань.....	421
<i>Сердюкова Т.І.</i>	
Конструкції з прийменником <i>на</i> в просторовій та часовій проєкціях	427
<i>Sierociuk J.</i>	
Historyczny kontekst gwar wielkopolskich	433
<i>Симоненко І.В.</i>	
Творення присвійних прикметників у східнополіському діалекті.....	438
<i>Сікора Г.В.</i>	
Редукція слова у мовленні львів’ян	442
<i>Слободян О.В.</i>	
Особливості функціонування народної географічної термінології в українських східнослобожанських говірках	446
<i>Сьянова Е.И.</i>	
Заметки о лексике с корневыми элементами луск-, луц-, луп-, лух-, лушп-, лыск- в русско-украинских говорах Воронежской области	451
<i>Тер-Аванесова А.В.</i>	
Об одной восточнославянской изоглоссе в области глагольного ударения	459
<i>Тищенко Л.М.</i>	
Побутова лексика Південної Слобожанщини в контексті інших суміжних та просторово віддалених діалектів	465

<i>Тищенко Т.М.</i> Способи номінації в рибальській лексиці східноподільських говірок	471
<i>Ткачук М.М.</i> Лексична мотивація як параметр творення синонімів у ботанічній лексиці говірок Чорнобильської зони	477
<i>Толстая М.Н.</i> Синтаксис возвратного *se в говоре гуцульского села Головы начала XX века	483
<i>Хобзей Н.В.</i> Аспекти дослідження дієслівного префікса ви- у говірках південно-західного наріччя української мови	490
<i>Холодъон О.М.</i> Дієслівна лексика на позначення темпу мовлення як фрагмент мовної картини світу діалектоносіїв Східного Полісся	495
<i>Чешко Г.А.</i> Прислівники на позначення способу носіння одягу в східнополіських говірках	501
<i>Шчасная К.Д.</i> Уплыў дыялектнай мовы на фарміраванне варыянтных граматычных форм назоўніка ў сучаснай беларускай мове	503
<i>Шербина Т.В.</i> Вербалізація категорії кількості в говірках середньонадніпряньсько-степового порубіжжя	508
<i>Юсікова О.В.</i> Функціонування назв платових головних уборів в українських говірках	514
<i>Ястремська Т.О.</i> Діалектне підґрунтя Біблійної історії (початок XX ст.): фонетичний аспект	518

УДК 81'28
ББК Ш 141-5я43
Д44

Д44 Діалекти в синхронії та діяхронії: загальнослов'янський контекст [тези доповідей міжнародної конференції] / За ред. П.Ю. Гриценка. Ін-т укр. мови НАН України. К.: КММ, 2014. 524 с.

ISBN 978-966-1673-22-8

У книзі вміщено тези доповідей учасників міжнародної конференції “Діалекти в синхронії та діяхронії: загальнослов'янський контекст” (Київ, 31 березня – 2 травня 2014 року), присвячені актуальним питанням сучасної діалектології української та інших слов'янських мов. Висвітлено проблеми діалектної лексикології, фонетики, акцентології, ономастики та граматики.

У дослідженнях порушено теоретичні й практичні питання старожитніх і новостворених говірок слов'янських мов у синхронії та діяхронії; з'ясовано питання контактування різних за структурою українських говірок та міжмовну взаємодію.

У збірнику – праці мовознавців України, Росії, Білорусії, Польщі, Молдови та Норвегії.

Для науковців, викладачів, студентів.

The proceedings contain the studies on actual issues in modern dialectology of Ukrainian and other Slavic languages. There are the studies that was presented on international conference “Dialects in synchrony and diachrony: the Slavic context” (Kyiv, March 31 – April 2, 2014). Problems of dialectal lexicology, phonetics, accentology, onomastics and grammar are raised in the book.

The investigations in dialectology of Ukrainian and other Slavic languages presented in proceedings are done both in view of synchrony and diachrony, both in light of language systems and interlanguage features.

There are researches of linguists from Ukraine, Russia, Belarus, Poland, Moldova and Norway in the book.

For scientists, lecturers, students.

*До друку схвалила вчена рада Інституту української мови НАН України
(протокол № 2 від 4 березня 2014 р.)*

Редколегія:

П.Ю. Гриценко, доктор філологічних наук, професор (голова редкол.);

О.С. Іщенко, кандидат філологічних наук (секретар);

Н.С. Вербич, кандидат філологічних наук;

Г.С. Кобиринка, кандидат філологічних наук;

М.В. Поїстогова, кандидат філологічних наук;

М.М. Ткачук, кандидат філологічних наук.

Інститут української мови НАН України © 2014

Автори © 2014

М ТОВ «КММ» © 2014

Наукове видання

**ДІАЛЕКТИ В СИНХРОНІЇ ТА ДІАХРОНІЇ:
ЗАГАЛЬНОСЛОВ'ЯНСЬКИЙ КОНТЕКСТ**

Художній редактор: Л. М. Чуприна
Технічний редактор: І. П. Тарасов
Комп'ютерна верстка: І. І. Тарасов

Підписано до друку 04.03.2014. Формат 60х90/16.
Друк офсетний. Папір офсетний. Ум. др. аркушів 32,75.
Шрифт Times. Наклад 100 прим.

Видавництво ТОВ “КММ”

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 2373

Віддруковано на ТОВ “АТОПОЛ”,
м. Київ, просп. Московський, 9